

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΗ Α.Π.Θ.

90+ χρόνια λειτουργίας/100+ χρόνια σχεδιασμού

Στη διάρκεια ενός αιώνα, από το πρώτο πολεοδομικό σχέδιο του 1917-21, η οργάνωση της πανεπιστημιούπολης του Α.Π.Θ. σηματοδότησε, με τη συνολική σύνθεση και με χαρακτηριστικά κτίρια-τοπόσημα, την αστική ταυτότητα της σύγχρονης Θεσσαλονίκης. Με την αναλυτική παρουσίαση επιχειρείται να αποδειχθεί ότι η κατασκευή των πανεπιστημιακών εγκαταστάσεων λεπομήθηκε διαχρονικά ως καταλύτης για τις διαδικασίες φάσεις του εκσυγχρονισμού της πόλης και της κοινωνίας. Η έκθεση εστιάζει στην ανάδειξη της μοναδικότητας της πανεπιστημιούπολης του Α.Π.Θ., στο αστικό τοπίο της Θεσσαλονίκης και γενικότερα της νεοελληνικής πόλης, ως νησίδα μοντέρνας αστικής και αρχιτεκτονικής σύνθεσης. Με αυτή την οπτική, η κατασκευή των εγκαταστάσεων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου σχετίζεται με την ευρύτερη παιδευτική λειτουργία του θεσμού και του χώρου στο πλαίσιο του ιδιόμορφου αστικού εκσυγχρονισμού της Θεσσαλονίκης, μιας πόλης με διαχρονική, πολυπολιτισμική παρουσία.

Η πρώτη χωροθέτηση εκπαιδευτικής χρήσης στην περιοχή έγινε ήδη στο τέλος της οθωμανικής περιόδου με την ανέγερση του διδακτηρίου ανώτερης εκπαίδευσης Ιδαδίου, που σχεδιάστηκε από τον Β. Παζέλι το 1888 (το κτίριο της σημερινής Παλιάς Φιλοσοφικής Σχολής) και την απόφαση για τη χωροθέτηση Αυτοκρατορικής Νομικής Σχολής σε γειτονικό χώρο. Η συνολική εικόνα που διαμορφώθηκε με τις συσσωρευμένες επεμβάσεις περισσότερων από 90 ετών συνεχούς λειτουργίας στο κέντρο της Θεσσαλονίκης είχε την αφετηρία της έναν αιώνα πριν με το πρώτο συνολικό πολεοδομικό σχέδιο του Ερνέστ Εμπεράρ (1917-21) που προέβλεπε τη δημιουργία πανεπιστημίου στη σημερινή του θέση. Οι οργανωμένες εκλεβκιστικές (δευτερο σχέδιο Εμπεράρ) και πρωτομοντέρνες πολεοδομικές προτάσεις (σχέδιο Ν. Μπισσάκη) του μεσοπολέμου έδωσαν ελάχιστες υλοποιήσεις. Επικαθόρισαν όμως τις μεταγενέστερες εξελίξεις και αποδείχτηκαν κρίσιμες συνιστώσες για τη μακρά διάρκεια του θεσμού, με τις αρχικές διευθετήσεις της ρυμοτομίας και τις προτάσεις για τη γενική διάταξη των εγκαταστάσεων ως ελεύθερων μονάδων στο χώρο. Η σημαντικότερη περίοδος ανάπτυξης χαρακτηρίστηκε από τις αμυγές επιπτώσεις του

μεταπολεμικού μοντερνισμού που έδωσαν το κυρίαρχο αρχιτεκτονικό στίγμα στο σύνολο με το σχηματισμό μιας νησίδας μοντέρνας αρχιτεκτονικής σύνθεσης, με μοναδικά έργα αρχιτεκτόνων όπως ο Π. Καραντίνος, ο Ν. Κακούρης, ο Κ. Παπαϊωάννου και ο Κ. Φινές. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης οι περισσότερο πρόσφατοι μετανεωτερικοί πειραματισμοί και οι χωρικές συνθέσεις που συνδυάστηκαν με το ισχύον ρυθμιστικό σχέδιο.

Επιχειρώντας να υπερβεί και να συγκεράσει τις συμβατικές προσεγγίσεις, η κριτική διερεύνηση δοκιμάζει παράλληλες αναγνώσεις:

Στο πρώτο μέρος, μια σύνθετη αφήγηση, ταυτόχρονα ιστορική, πολεοδομική και αρχιτεκτονική, αναλύει χρονολογικά τις διαδικασίες του σχεδιασμού της πανεπιστημιούπολης με αναφορές στο ευρύτερο πολιτικό και πολιτισμικό πλαίσιο.

Στο δεύτερο μέρος, 15 επιλεγμένες αρχιτεκτονικές υλοποιήσεις εξετάζονται ως χαρακτηριστικές μελέτες περιπτώσεων, με αναφορές στις τυπολογικές, κατασκευαστικές και αισθητικές τους διαστάσεις.

Στα συμπεράσματα επιχειρείται η αποτίμηση των καινοτομιών και των προοπτικών που εκφράστηκαν στην αρχιτεκτονική της πανεπιστημιούπολης, συσχετίζοντας την κατασκευή του χώρου με την ευρύτερη νεωτερική και καινοτόμο παρουσία του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου στη Θεσσαλονίκη.

Ο κορμός της έκθεσης περιλαμβάνει σύγχρονες αλλά και ιστορικές φωτογραφικές λήψεις, σχέδια, σύντομα κριτικά επεξηγηματικά κείμενα και ογκομετρικό πρόγραμμα του συνόλου. Ο κριτικός χαρακτήρας της προσέγγισης προϋποθέτει τη διάτυπωση προσεκτικών σχολίων με βάση την κεντρική οπτική που προαναφέρθηκε και όχι την απλή παράθεση στοιχείων ή τον εξωραϊσμό της αρχιτεκτονικής εικόνας και των δημιουργιών.

Η δυναμική αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία καθώς ανταποκρίνεται στα επιτεύγματα, τα προβλήματα και τις αντιφάσεις ενός γενικότερου ατελούς και σύνθετου αστικού νεοελληνικού εκσυγχρονισμού. Παράλληλα γίνεται μια απόπειρα αποτύπωσης της σύγχρονης αντιληπτικής εικόνας του χώρου με φωτογραφίες που συγκεντρώθηκαν από τη Φωτογραφική Λέσχη Αρχιτεκτονικής Σχολής (Φ.Λ.Α.Σ.) και βίντεο από το μάθημα «Επιλογές: Το ντοκιμαντέρ στην Αρχιτεκτονική» με θέμα «Διαδρομές στο Α.Π.Θ.». Επιλεγμένον παρουσιάζονται σχετικά έργα φοιτητών της Σχολής Καλών Τεχνών που λειτουργούν ως παράλληλη έκθεση μέσα στην έκθεση.

Πρόσθετο ενδιαφέρον προκύπτει από την παρουσίαση, μέσα στην έκθεση, της απήκησης που είχε η κατασκευή της πανεπιστημιούπολης του Α.Π.Θ. στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας. Γι' αυτό συγκεντρώθηκε οπτικοακουστικό υλικό από επίκαιρα εποχικά που προβάλονται και συγκεντρώθηκαν αντίγραφα από σχετικές δημοσιεύσεις και εκδόσεις.

Η αντίστοιχη έκδοση δεν είναι ένας απλός κατάλογος, αλλά περιλαμβάνει αναλυτικά κριτικά κείμενα για τα πολεοδομικά σχέδια, τα επιλεγμένα κτίρια, καθώς και μια αποτίμηση της ευρύτερης σημασίας αυτής της μοναδικής, για τα ελληνικά δεδομένα, νησίδας μοντέρνας αρχιτεκτονικής σύνθεσης.

Νίκος Καλογήρου
Καθηγητής Τμήμα Αρχιτεκτόνων Π.Σ. Α.Π.Θ.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΘΕΣΗΣ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Υπό την αιγίδα του ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ
ΝΙΚΟΣ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ, Καθηγητής, Πρόεδρος Τμ. Αρχιτεκτόνων Π.Σ. Α.Π.Θ.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΑΛΚΜΗΝΗ ΠΑΚΑ, Αναπληρώτρια καθηγήτρια Τμ. Αρχιτεκτόνων Π.Σ. Α.Π.Θ.

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΥΛΙΚΟΥ ΕΚΘΕΣΗΣ
Νίκος Καλογήρου, Αθηνά Βιτοπούλου, Άννα Κοσμίδου, Βαγγέλης Κοτσιώρης

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΚΘΕΣΗΣ
ΜΕΛΗ ΔΕΠ ΤΜ. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΑΠΘ: Νίκος Καλογήρου, Αλκμήνη Πάκα, Κώστας Σκαντάμης
ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ ΤΜ. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΑΠΘ: Αθηνά Βιτοπούλου, Βανέσσα Τσακαλίδου, Θέμις Χατζηγιαννόπουλος
ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ: Τάσος Γκοτούδης, Φωτεινή Κάλφα, Ειρήνη Σάπκα, Κώστας Χαρολαμπιδής
ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΤΜ. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΑΠΘ: Σπύρος Νικολόπουλος, Γιώργος Πακαλίδης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ
Νίκος Καλογήρου, Αθηνά Βιτοπούλου, Άννα Κοσμίδου, Λία Τσακσάρα, Έλενα Κοτσιρή, Χρήστος Τζώκος, εκδοτικός οίκος University Studio Press

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΡΟΠΛΑΣΜΑΤΟΣ
LOOPRO STUDIO

ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ
Στέλιος Καραμπίκας, Αρχιτεκνίτης Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης

ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΕΠΟΠΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΕΚΘΕΣΗΣ
ΑΦΟΙ ΓΡΑΝΗ Ο.Ε. – COLOUR CONSULTING GROUP

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΗ – ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ
Δώρα Ιορδανίδου, Άννα Κοσμίδου, Ευθυμία Φράγκου

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΥΛΙΚΟΥ
ΕΡΤ (Επίκαιρα)
ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ
ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ Α.Π.Θ.

ΨΗΦΙΟΘΗΚΗ – ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Α.Π.Θ. (ΑΡΧΕΙΟ ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΥ)
ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΚΡΑΤΟΥΣ (Γ.Α.Κ.)
ΑΡΧΕΙΟ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ – Γ.Α.Κ.
ΚΕΝΤΡΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (Κ.Ι.Θ.)
ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (ΑΡΧΕΙΟ Σ. ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ)
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (Π.Α.Θ.)
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ Α.Π.Θ. (Θ. ΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ)
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ Α.Π.Θ. – Εγκατάσταση «NERHOS», εργασία των φοιτητών:
Ηλιάννα Παπαδοπούλου, Στέλλα Σάλτα, Βασίλης Αλουτσανίδης, Δάφνη Γεροδήμου, Δημήτρης Χατζηνικολής,
Αναστασία Πρίντζου, Μαρία Πετσάνη, Γιώργος Γρηγοριάδης, Επιβλέπων καθηγητής: Αναστάσιος Τέλλιος).
Βίντεο των φοιτητών του μαθήματος «Επιλογές: Το ντοκιμαντέρ στην Αρχιτεκτονική», Διδάσκων: Σταύρος Αλιφραγκάκης
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΛΕΣΧΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ (Φ.Λ.Α.Σ.)
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ Α.Π.Θ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, αρχιτέκτονας (προσωπικό αρχείο για τους Ν. Μπισσάκη και Π. Καραντίνο)
ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΚΟΥΜΑΚΑΤΟΣ, καθηγητής Σχ. Καλών Τεχνών Α.Π.Θ. (προσωπικό αρχείο για τον Π. Καραντίνο)
ΑΛΕΚΑ ΚΑΡΑΔΗΜΟΥ-ΓΕΡΟΛΥΜΠΟΥ, ομότιμη καθηγήτρια τμ. Αρχιτεκτόνων Α.Π.Θ. (προσωπικό αρχείο)
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΚΩΣΤΙΟΠΟΥΛΟΣ, ομότιμος καθηγητής τμ. Αρχιτεκτόνων Α.Π.Θ. (προσωπικό αρχείο)
ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΕΓΑΣ, πολιτικός μηχανικός (Συλλογή Μέγα)
ΠΑΡΙΣ ΣΑΒΒΑΪΔΗΣ, καθηγητής Τμ. Πολιτικών Μηχανικών Α.Π.Θ. (προσωπικό αρχείο)

Η έκθεση υλοποιείται με την υποστήριξη της Εταιρίας Αξιοποίησης και Διαχείρισης Περιουσίας του Α.Π.Θ. και του Τμήματος Αρχιτεκτόνων της Πολυτεχνικής Σχολής Α.Π.Θ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΗ Α.Π.Θ.

90+ χρόνια λειτουργίας/100+ χρόνια σχεδιασμού

Αριστοτέλειο
Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης

Αρχαιολογικό
Μουσείο
Θεσσαλονίκης

Υπό την αιγίδα του
Ελληνικού
Ινστιτούτου
Αρχιτεκτονικής

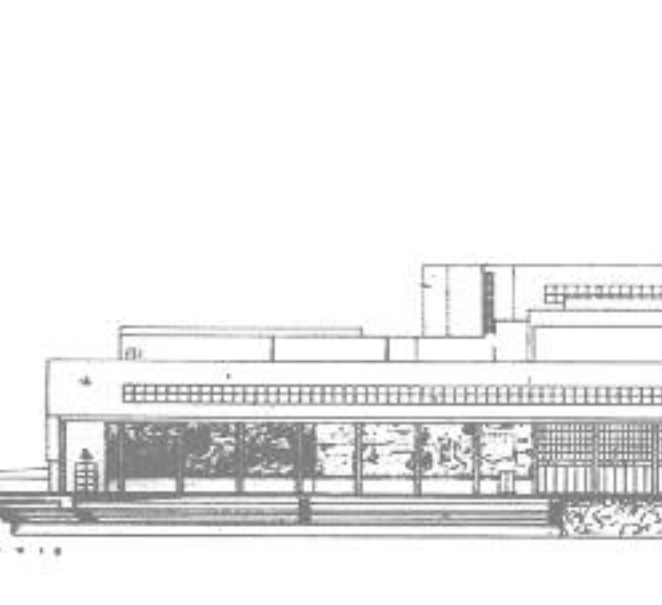
Έκθεση
01.03. - 30.04 2017
Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης

Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, συμπληρώνοντας τα 90 χρόνια διαρκούς λειτουργίας του, βρίσκεται στο απόγειο της ανάπτυξής του, αποτελώντας το μεγαλύτερο ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα της Ελλάδας. Πέρα από την ακαδημαϊκή, κοινωνική και οικονομική σημασία της, η κεντρική πανεπιστημιούπολη αποτελεί για τη Θεσσαλονίκη τοπίο-σημο και ζωντανό πεδίο προβολής της σύγχρονης ιστορίας και αρχιτεκτονικής της πόλης. Στις διοδικές φάσεις των κτιριακών συγκροτημάτων, στις προσθήκες και στους διαμορφωμένους υπαίθριους χώρους της πανεπιστημιούπολης, αποτυπώνεται η συμβολή μεγάλων αρχιτεκτόνων του περασμένου αιώνα, συνθέτοντας ένα μοναδικό για τα ελληνικά δεδομένα σύνολο επώνυμης αρχιτεκτονικής. Πρόκειται για έναν καμβά όπου εγγράφονται οι σύγχρονες τάσεις της αρχιτεκτονικής και της πολεοδομίας, με εμφανέστερες τις επιρροές του μεταπολεμικού μοντερνισμού. Για να αντιληφθεί ο μέσος παρατηρητής τη νεωτερικότητα και την προοδευτικότητα σύλληψης του σχεδιασμού της πανεπιστημιούπολης πριν από έναν αιώνα και της λειτουργίας του πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης πριν από 90 χρόνια, αρκεί να κοιτάξει γενικότερες εικόνες της πόλης από την εποχή ανοικοδόμησης των πρώτων κτιριακών μονάδων του Α.Π.Θ.

Τα παραπάνω δεν γίνονται εύκολα αντιληπτά από την πλειοψηφία των πολιτών, φοιτητών και επισκεπτών της πόλης, αφού λείπει η απαιτούμενη ενημέρωση και προβολή. Η παρούσα έκθεση και η έκδοση που τη συνοδεύει, έγινε με τη γενική επιμέλεια του καθηγητή και προέδρου του Τμήματος Αρχιτεκτόνων της Πολυτεχνικής Σχολής Νίκου Καλογήρου και τη συμμετοχή πολλών διδασκόντων και φοιτητών του τμήματος. Μέσα από μια εύληπτη συνολική κριτική ανάλυση και μια εύστοχα δομημένη παρουσίαση, προσφέρει στο ευρύτερο κοινό την ευκαιρία να γνωρίσει αυτό το σημαντικό κομμάτι της πόλης στην πραγματική του διάσταση.

Περικλής Α. Μήτικας
 Πρύτανης
 Καθηγητής Τμήματος Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών, Πολυτεχνική Σχολή

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης στεγάζεται από το 1962 σε κτίριο σχεδιασμένο από τον επιφανή αρχιτέκτονα, καθηγητή της Πολυτεχνικής Σχολής του Α.Π.Θ., Πάτροκλο Καρανινού. Αποτελώντας ένα από τα καλύτερα δείγματα του αρχιτεκτονικού έργου του και ένα από τα πιο αντιπροσωπευτικά οικοδομήματα του μοντερνισμού στην Ελλάδα, το Μουσείο, χαρακτηρισμένο ως μνημείο της νεότερης αρχιτεκτονικής κληρονομιάς το 2001, βρίσκεται, φύσει και θέσει, σε άμεση νοτιή σύνδεση με το πανεπιστημιακό campus, το μεγαλύτερο σε έκταση και φοιτητικό πλήθος, όχι μόνο της Ελλάδας αλλά και όλων των Βαλκανίων. Με αυτά ως δεδομένα, το Αρχαιολογικό Μουσείο αποτελεί φυσικό χώρο υποδοχής της έκθεσης με θέμα Η ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΗ ΤΟΥ Α.Π.Θ., η οποία διοργανώνεται με αφορμή τη συμπλήρωση 100 χρόνων από την πυρκαγιά του 1917 και 90 χρόνων από την ίδρυση του Α.Π.Θ.

Θερμές ευχαριστίες οφείλονται στον Πρύτανη του Α.Π.Θ., καθηγητή Περικλή Μήτικα για την αποδοχή της πρότασης να διεξαχθεί η επετειακή αυτή έκθεση σε αίθουσες του Αρχαιολογικού Μουσείου. Στους εμπνευστές/διοργανωτές καθηγητές Νίκο Καλογήρου και Αλκμήνη Πάκα εκφράζονται και από τη θέση αυτή, επίσης εγκάρδιες ευχαριστίες και συγκαρτητήρια για την ιδέα τους τους να πραγματοποιηθεί η έκθεση σε ένα εμβληματικό κτήριο της δεκαετίας του '60, όπως αυτό του Αρχαιολογικού Μουσείου. Πολλά εύσημα, τέλος, θα πρέπει να αποδοθούν και στους συνεργάτες μου, Ευαγγελία Τσαγκαράκη, αρχαιολόγο, προϊσταμένη του Τμήματος Μεταλλοτεχνίας και Λίθου, στους Γιώργο Τσεκμέ και Στέλιο Καραμπίκα, αρχιτέκτονα και αρχιτεχνίτη αντίστοιχα του Μουσείου, οι οποίοι συνέβαλαν τα μέγιστα για την υλοποίηση αυτού του μεγάλου σκοπού.

Πολυξένη Αδάμ-Βελένη
 Αρχαιολόγος/Θεατρολόγος
 Διευθύντρια Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης

Η κεντρική ένταξη ενός μεγάλου πανεπιστημίου σε μια πόλη, όπως το Αριστοτέλειο στη Θεσσαλονίκη, αποτελεί όχι μόνο μια κρίσιμη πολιτική επιλογή για την ανώτατη εκπαίδευση, αλλά και μια ξεχωριστή περίπτωση μεγάλης κλίμακας εφαρμογής της μοντέρνας αρχιτεκτονικής στη σύγχρονη ιστορία της.

Αυτές τις πτυχές, αρχιτεκτονικές-πολεοδομικές, εκπαιδευτικές και κοινωνικές, επιδιώκει να αποκαλύψει η έκθεση «Πανεπιστημίου-Πόλη Α.Π.Θ.», με επιμέλεια του προέδρου και καθηγητή Αρχιτεκτονικού και Αστικού Σχεδιασμού του Τμήματος Αρχιτεκτόνων, Νίκου Καλογήρου.

Η πολυτάραχη ιστορία του συναρραμένου με την πόλη πανεπιστημίου χαρακτηρίζεται από καινοτομίες, αντιφάσεις και πολυπλοκότητα, αποτελώντας ένα μοναδικό πεδίο μελέτης για την παραγωγή του αστικού χώρου και τη συμβολική του διάσταση.

Την ταυτότητα του πολεοδομικού συγκροτήματος της σύγχρονης Θεσσαλονίκης μέσα από την εξέλιξη της πανεπιστημιούπολης, έχει ως στόχο να διερευνήσει και η μονογραφία που τη συνοδεύει, «Η πανεπιστημιούπολη του Α.Π.Θ. ως πεδίο αρχιτεκτονικού και αστικού εκσυγχρονισμού». Ο συγγραφέας επιχειρεί μια συνολική εκτίμηση, από την αρχική σύλληψη του Εμπράρ μέχρι σήμερα, τονίζοντας ότι η κτιριακή και πολεοδομική διαμόρφωση του πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης αποτελεί ένα σημαντικό κεφάλαιο στο πλαίσιο του αστικού εκσυγχρονισμού της νεοελληνικής πόλης.

Η ισχυρή παρουσία αυτής της μοντέρνας αρχιτεκτονικής και πολεοδομικής ‘νησίδας’, που αποτελεί, μέσα από τις πολλαπλές παρεμβάσεις και υλοποιήσεις, ένα παλιμψηστο της πόλης αποτυπωμένο στον χώρο, συνιστά ταυτόχρονα και ένα τόπο που προκαλεί για την αναζήτηση του ρόλου του πανεπιστημίου και τις μελλοντικές του προοπτικές.

Ηλίας Κωνσταντόπουλος
 Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών
 Πρόεδρος Ελληνικού Ινστιτούτου Αρχιτεκτονικής

Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, σε συνεργασία με το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης διοργανώνει την έκθεση «Πανεπιστημιούπολη Α.Π.Θ. 90+ χρόνια λειτουργίας/100+ χρόνια σχεδιασμού». Η πανεπιστημιούπολη αναπτύχθηκε σταδιακά, διαμορφώνοντας ένα μοναδική κλίμακας και αρχιτεκτονικής συγκρότημα, ανάμεσα στον κεντρικό και ανατολικό ταμέα της πόλης, μια κοινότητα συμπαγή και δυναμική, καθοριστική για τη συγκρότηση της νεωτερικής ταυτότητας της πόλης. Η έκθεση, μέσα από την εξετόρηση της διαχρονικής λειτουργίας της πανεπιστημιούπολης, επιχειρεί να παρουσιάσει τις ιδιαίτερες συνιστώσες που καθόρισαν την ανάπτυξη της δίνοντας έμφαση στα πρόσωπα που συνέβαλαν στη δημιουργία της, καθώς και στις ιστορικές και πολιτικές συγκυρίες που διαμόρφωσαν την ταυτότητά της. Η ταυτότητα αυτή παρουσιάζεται μέσα από την ανάλυση των κτιρίων και ελεύθερων χώρων που συνθέτουν το πανεπιστημιακό campus. Η νεωτερική αρχιτεκτονική των κτιρίων του campus συνδέεται στενά με την προοδευτική ακαδημαϊκή ταυτότητα αυτού του πανεπιστημίου και τον ρόλο του στον καθορισμό της ίδιας της ταυτότητας της πόλης, που μετασχηματίστηκε από μια πολυπολιτισμική μητρόπολη στις αρχές του προηγούμενου αιώνα σε μια ελληνική πόλη και που ίσως σήμερα η μόνη θεσμική δημόσια λειτουργία που δλώνει την κλίμακά της είναι αυτή του πανεπιστημίου της. Στόχος της έκθεσης είναι η ανάδειξη της πολυσήμαντης αξίας της χωρικής, αρχιτεκτονικής και ακαδημαϊκής ταυτότητας του Α.Π.Θ. καθώς και της ανάγκης προστασίας του ως θεσμού σε μια εποχή κρίσης που απειλεί πολλαπλά τη λειτουργική και χωρική υπόστασή του.

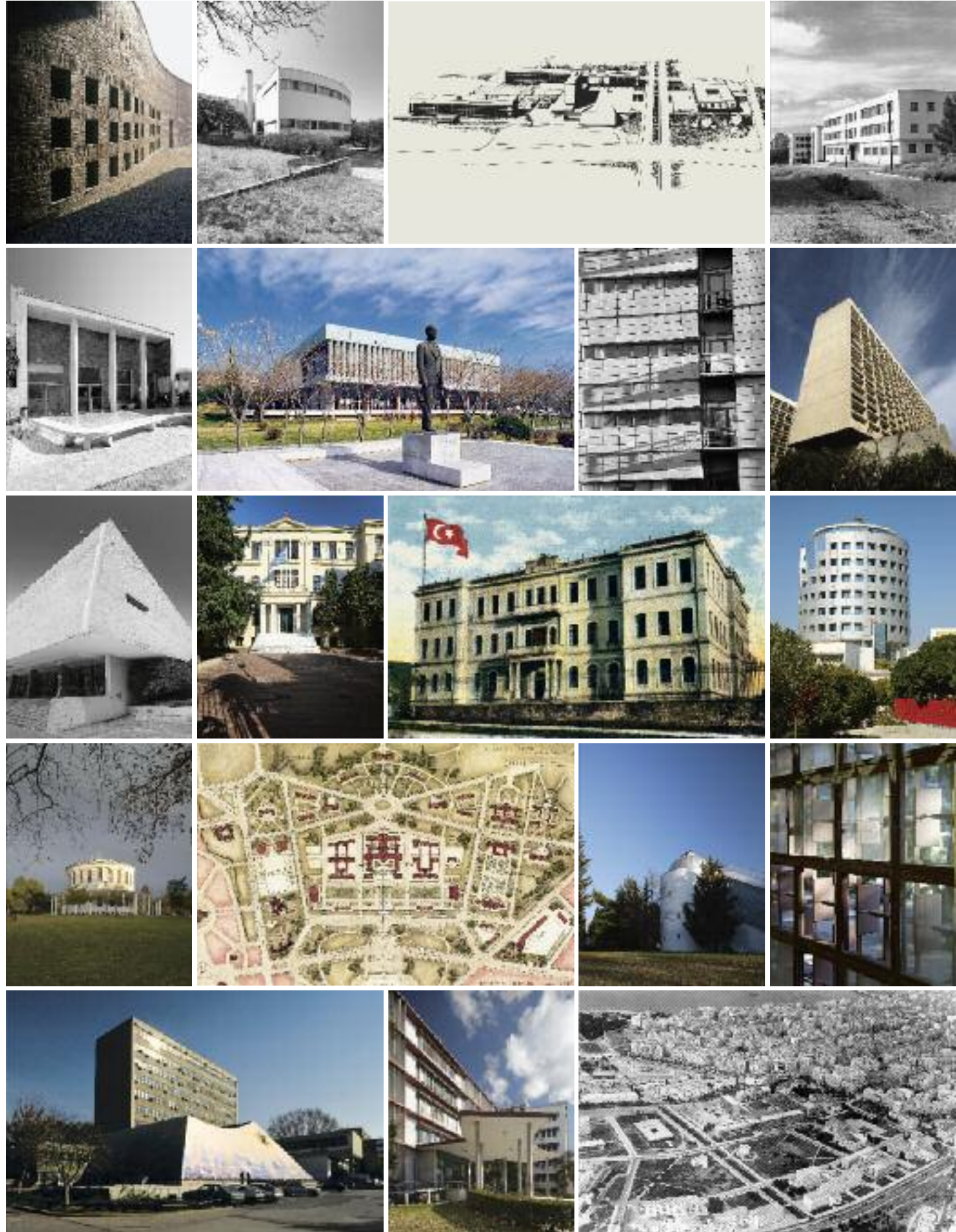
Η έκθεση αναπτύσσεται κατά μήκος μιας διαδρομής εντός του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης, εμβληματικού έργου του Πάτροκλου Καρανινού, καθηγητή του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του Α.Π.Θ., αρχιτέκτονα που συνέβαλε σημαντικά στη διαμόρφωση της μοντέρνας αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας της πανεπιστημιούπολης του Α.Π.Θ. Στο φουαγιέ του Μουσείου παρουσιάζεται η διαχρονική αφήγηση της δημιουργίας του campus από το 1917 μέχρι σήμερα. Σε αίθουσα, στο ισόγειο του Μουσείου, παρουσιάζονται 15 μονογραφίες που αφορούν 15 σημαντικά κτίρια και συγκροτήματα εντός του campus. Προβολές κατά μήκος αυτής της διαδρομής παρουσιάζουν θέματα όπως η εικόνα του Α.Π.Θ. μέσα από τα αρχεία επικαίρων της Ε.Ρ.Τ. και η εικόνα του σημερινού campus μέσα από βίντεο φοιτητών του Τμήματος Αρχιτεκτόνων. Το υλικό της έκθεσης αποτελείουν χάρτες, σχέδια και φωτογραφίες αρχείου, σχέδια μελετών των κτιρίων του Α.Π.Θ., κείμενα, φωτογραφίες και εκδόσεις σχετικές με την πανεπιστημιούπολη. Μέρος του υλικού αυτού παρουσιάζεται για πρώτη φορά. Το σενάριο της έκθεσης βασίζεται στη μελέτη του καθηγητή του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του Α.Π.Θ. Νίκου Καλογήρου «Η Πανεπιστημιούπολη του Α.Π.Θ.». Ο σχεδιασμός της έκθεσης, καθώς και η γραφιστική της επιμέλεια, έγινε από πολυμελή ομάδα αρχιτεκτόνων και φοιτητών του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του Α.Π.Θ. η οποία αναφέρεται αναλυτικά παρακάτω. Ιδιαίτερες ευχαριστίες για τη συνεργασία και θερμή υποστήριξη στην παρουσίαση αυτής της έκθεσης οφείλονται στη διευθύντρια του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης Πολυξένη Αδάμ Βελένη καθώς και στο προσωπικό του Μουσείου, ιδιαίτερα στον αρχιτεχνίτη Στέλιο Καραμπίκα, τον αρχιτέκτονα Γιώργο Τσεκμέ και την αρχαιολόγο Ευαγγελία Τσαγκαράκη.

Η ισχυρή παρουσία αυτής της μοντέρνας αρχιτεκτονικής και πολεοδομικής ‘νησίδας’, που αποτελεί, μέσα από τις πολλαπλές παρεμβάσεις και υλοποιήσεις, ένα παλιμψηστο της πόλης αποτυπωμένο στον χώρο, συνιστά ταυτόχρονα και ένα τόπο που προκαλεί για την αναζήτηση του ρόλου του πανεπιστημίου και τις μελλοντικές του προοπτικές.

Ηλίας Κωνσταντόπουλος
 Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών
 Πρόεδρος Ελληνικού Ινστιτούτου Αρχιτεκτονικής

Η έκθεση αναπτύσσεται κατά μήκος μιας διαδρομής εντός του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης, εμβληματικού έργου του Πάτροκλου Καρανινού, καθηγητή του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του Α.Π.Θ., αρχιτέκτονα που συνέβαλε σημαντικά στη διαμόρφωση της μοντέρνας αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας της πανεπιστημιούπολης του Α.Π.Θ. Στο φουαγιέ του Μουσείου παρουσιάζεται η διαχρονική αφήγηση της δημιουργίας του campus από το 1917 μέχρι σήμερα. Σε αίθουσα, στο ισόγειο του Μουσείου, παρουσιάζονται 15 μονογραφίες που αφορούν 15 σημαντικά κτίρια και συγκροτήματα εντός του campus. Προβολές κατά μήκος αυτής της διαδρομής παρουσιάζουν θέματα όπως η εικόνα του Α.Π.Θ. μέσα από τα αρχεία επικαίρων της Ε.Ρ.Τ. και η εικόνα του σημερινού campus μέσα από βίντεο φοιτητών του Τμήματος Αρχιτεκτόνων. Το υλικό της έκθεσης αποτελείουν χάρτες, σχέδια και φωτογραφίες αρχείου, σχέδια μελετών των κτιρίων του Α.Π.Θ., κείμενα, φωτογραφίες και εκδόσεις σχετικές με την πανεπιστημιούπολη. Μέρος του υλικού αυτού παρουσιάζεται για πρώτη φορά. Το σενάριο της έκθεσης βασίζεται στη μελέτη του καθηγητή του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του Α.Π.Θ. Νίκου Καλογήρου «Η Πανεπιστημιούπολη του Α.Π.Θ.». Ο σχεδιασμός της έκθεσης, καθώς και η γραφιστική της επιμέλεια, έγινε από πολυμελή ομάδα αρχιτεκτόνων και φοιτητών του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του Α.Π.Θ. η οποία αναφέρεται αναλυτικά παρακάτω. Ιδιαίτερες ευχαριστίες για τη συνεργασία και θερμή υποστήριξη στην παρουσίαση αυτής της έκθεσης οφείλονται στη διευθύντρια του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης Πολυξένη Αδάμ Βελένη καθώς και στο προσωπικό του Μουσείου, ιδιαίτερα στον αρχιτεχνίτη Στέλιο Καραμπίκα, τον αρχιτέκτονα Γιώργο Τσεκμέ και την αρχαιολόγο Ευαγγελία Τσαγκαράκη.

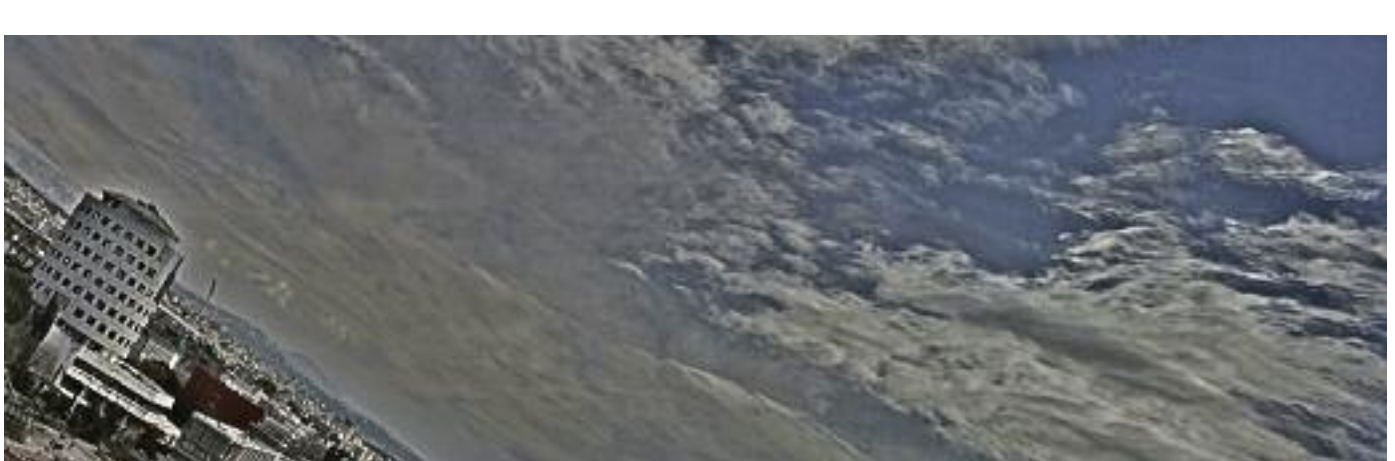
Αλκμήνη Πάκα
 Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Τμ. Αρχιτεκτόνων Π.Σ. Α.Π.Θ.

Απόσπασμα από τον πρόλογο του βιβλίου

«Η μελέτη του Νίκου Καλογήρου έρχεται να φωτίσει με τρόπο επιστημονικό, δηλαδή τεκμηριωμένο και γι' αυτό πειστικό, ένα μεγάλονσο έργο που αποτυπώνει και συμπυκνώνει όσο κανένα άλλο το εκσυγχρονιστικό αίτημα, ήδη από την εποχή των Οθωμανών, οπότε και χιτίστηκε το κτίριο της παλιάς Φιλοσοφικής, μέχρι τις μέρες μας, με τις τελευταίες αξιοσημείωτες προσθήκες, όπως, για παράδειγμα, είναι η επέκταση του κτιρίου της κεντρικής βιβλιοθήκης. Βασικός άξονας αναφοράς είναι οι πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες όταν, στα χρόνια του Κωνσταντίνου Καραμανλή, ο εκσυγχρονισμός επιταχύνθηκε αλλά, επίσης, και οι συνέχειες και οι ασυνέχειες με τον μεσοπόλεμο που προηγήθηκε και τη μεταπολίτευση που ακολούθησε.

Το έργο του Καλογήρου πρωτοτυπεί και αιφνιδιάζει καθώς αναδεικνύει έναν ελληνικό πολεοδομικό και αρχιτεκτονικό

Νίκος Καλογήρου

Η πανεπιστημιούπολη του Α.Π.Θ.

Το βιβλίο εστιάζει στην ανάδειξη της μοναδικότητας της πανεπιστημιούπολης του Α.Π.Θ., στο αστικό τοπίο της Θεσσαλονίκης και γενικότερα της νεοελληνικής πόλης, ως νησίδας μοντέρνας αστικής και αρχιτεκτονικής σύνθεσης. Επιχειρώντας να υπερβεί και να συγκρατεί τις συμβατικές προσεγγίσεις, η κριτική διερεύνηση δοκιμάζει δύο παράλληλες αναγνώσεις. Στη σύνθετη αφήγηση του πρώτου μέρους προστίθεται η εστιασμένη παρουσίαση 15 επιλεγμένων συγκροτημάτων.

ISBN 978-960-12-0151-5

©

UNIVERSITY STUDIO PRESS